

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครู ของนิสิตการศึกษาศึกษาบัณฑิต  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

A STUDY OF NEEDS FOR IMPROVEMENT OF TEACHER LEADERSHIP FOR  
THE BACHELOR OF EDUCATIONS STUDENTS AT SRINAKHARINWIROT  
UNIVERSITY

มนตา ตุลย์เมธาการ  
Manaathar Tulmethakaan

สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร  
Educational Measurement, Evaluation, and Research, Srinakharinwirot University, Bangkok  
Email: matong.swu@gmail.com

Received: October 1, 2018  
Revised: June 5, 2020  
Accepted: June 16, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครู  
ของนิสิตการศึกษาศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ 2) เปรียบเทียบความต้องการจำเป็น  
ในการพัฒนาภาวะผู้นำครู ของนิสิตการศึกษาศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตาม  
คณะ และประเภทของโรงเรียน โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลักสูตร  
การศึกษาศึกษาบัณฑิต 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 5 และอยู่ระหว่างการปฏิบัติการสอนและฝึก  
ประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียน จำนวน 143 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่  
แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย  
PNI แบบปรับปรุง และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครู ของนิสิตการศึกษาศึกษา  
บัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 อันดับแรก ได้แก่ การปรับปรุงการเรียนการสอนและ  
พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ( $PNI_{modified}=0.22$ ) การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้  
( $PNI_{modified}=0.19$ ) และการเข้าถึงและการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน ( $PNI_{modified}=0.19$ ) 2) นิสิตที่  
ฝึกปฏิบัติการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนต่างประเภทกัน มีความต้องการจำเป็นใน  
การพัฒนาภาวะผู้นำครูแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนิสิตต่างคณะมีความ  
ต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้าน “การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้”  
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ

ความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำครู

## ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study needs for improvement of teacher leadership for the bachelor of educations students at Srinakharinwirot University, and 2) compare needs for improvement of teacher leadership categorized by faculties and types of schools, sample group comprised of 143 fifth-year students from the 5-year bachelor of education course. A set of questionnaire on essential requirements for improvement of teacher leadership was used as an instrument for data collection. The statistics used for data analysis were descriptive statistics,  $PNI_{modified}$ , and one-way ANOVA.

The research results found that: 1) the first three needs for improvement of teacher leadership for the bachelor of educations students at Srinakharinwirot University were “facilitating improvements in instruction and student learning” ( $PNI_{modified}=0.22$ ), “accessing and using research to improve practice and student learning” ( $PNI_{modified}=0.19$ ), “improving outreach and collaboration with families and community” ( $PNI_{modified}=0.19$ ); 2) teaching trainees in different types of schools had insignificantly different needs at the 0.05 level of statistical significance, and students from different faculties had significantly different needs “accessing and using research to improve practice and student learning” at the 0.05 level of statistical significance

## Keywords

Needs Assessment, Teacher Leadership

## ความสำคัญของปัญหา

ภาวะผู้นำครูอยู่บนแนวคิดของการกระจายอำนาจในสถานศึกษา โดยเปลี่ยนจากการใช้อำนาจตามลำดับชั้นการบังคับบัญชามาเป็นการใช้อำนาจร่วมกัน รูปแบบของภาวะผู้นำครูจะเป็นการกระจายพลังและกระจายอำนาจภายในกลุ่มของบุคลากรทางการสอน (Harris and Muijs, 2003)

ภาวะผู้นำครูมีความแตกต่างจากภาวะผู้นำโดยทั่วไป ภาวะผู้นำครูไม่ใช่การใช้อำนาจสั่งการหรือการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ตาม แต่รูปแบบของภาวะผู้นำครูเป็นกระบวนการที่ครูมีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนครูด้วยตนเอง นักเรียน รวมถึงชุมชน ในการบริการจัดการโรงเรียน และการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน มีความสามารถในการใช้ศิลปะในการจูงใจเพื่อนร่วมงานให้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยความเต็มใจ และบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้นำทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียนด้วย งานวิจัยของ Phuttanatein & Buasuwan (2009) พบว่าความสามารถทางภาวะผู้นำครูส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของครู และส่งผลทางบวกต่อบรรยากาศสถานศึกษา และ Leelahakorn, Ekpetch & Charurnsuk (2015) พบว่าภาวะผู้นำครูกับคุณภาพการศึกษาของ

นักเรียนในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก สอดคล้องกับ Chaidam & Kammantakhun (2016) ซึ่งพบว่าภาวะผู้นำครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในโรงเรียนในระดับสูง

ชมรมเพื่อการสำรวจภาวะผู้นำครู (Teacher Leadership Exploratory Consortium, 2008) ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทภาวะผู้นำของครูที่เอื้อต่อการเรียนและความสำเร็จของโรงเรียน ผลจากการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำของครูประกอบด้วย 7 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่ 1) การสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การเข้าถึงและการใช้วิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมืออาชีพเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 4) การปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน 5) การใช้การประเมินผลและข้อมูลโรงเรียน 6) การเข้าถึงและการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน และ 7) การสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีวิชาชีพ

ภาวะผู้นำครูเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้เกิดในครูทุกคน โดยเฉพาะในขั้นตอนการผลิตครู การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาความต้องการจำเป็นของนิสิตการศึกษาศึกษาบัณฑิตที่ยังอยู่ในกระบวนการผลิตครู ว่าควรพัฒนาภาวะผู้นำครูในด้านใด เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนานิสิตครูให้เป็นครูที่มีคุณภาพต่อไป

### โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ภาวะผู้นำครูของนิสิตการศึกษาศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รายการใดบ้างที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูของนิสิตการศึกษาศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูของนิสิตการศึกษาศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามคณะ และประเภทของโรงเรียน

### วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากร ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลักสูตรการศึกษาศึกษาบัณฑิต 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะพลศึกษา ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 5 ซึ่งอยู่ระหว่างการปฏิบัติการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียน จำนวน 530 คน
  - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลักสูตรการศึกษาศึกษาบัณฑิต 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 5 ซึ่งอยู่ระหว่างการปฏิบัติการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Kanchanawasi, Pityanan & Sisukho (2516) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน  $\pm 15$  ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ

เท่ากับ 142 คน และสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้จำนวน 143 คน เป็นไปตามเงื่อนไขในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครู ของนิสิตการศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ คณะที่นิสิตสังกัด และประเภทโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ตอนที่ 2 ความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำครู จำนวน 35 ข้อ โดยเป็นแบบสอบถามแบบตอบสนองคู่ (dual response) กำหนดเกณฑ์สภาพที่ควรจะเป็นและสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับข้อความนั้นใน 5 ระดับ ดังนี้ 5 หมายถึง มีระดับสภาพที่ควรจะเป็นและสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับข้อความในระดับมากที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 81-100) 4 หมายถึง มีระดับสภาพที่ควรจะเป็นและสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับข้อความในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 61-80) 3 หมายถึง มีระดับสภาพที่ควรจะเป็นและสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับข้อความในระดับปานกลาง (คิดเป็นร้อยละ 41-60) 2 หมายถึง มีระดับสภาพที่ควรจะเป็นและสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับข้อความในระดับน้อย (คิดเป็นร้อยละ 21-40) และ 1 หมายถึง มีระดับสภาพที่ควรจะเป็นและสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับข้อความในระดับน้อยที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 0-20)

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและวิทยาการศึกษา จำนวน 3 คน ประเมินความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ทุกข้อคำถาม (IOC = 1.00) ความเชื่อมั่นทั้งฉบับคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟาได้เท่ากับ 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล แจกแบบสอบถามให้ประชากรนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 5 จำนวน 530 คน ในกิจกรรมการสัมมนาการฝึกปฏิบัติการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในเดือนกันยายน 2560 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 163 ฉบับ โดยตรวจสอบแล้วพบว่าข้อมูลสมบูรณ์สามารถใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้จำนวน 143 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 26.98

#### 4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น  $PNI_{modified}$  เพื่อวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครู และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เพื่อเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูของนิสิตการศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่เรียนในคณะต่างกัน และฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนต่างประเภทกัน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อพบความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี Bonferroni

### ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครู ของนิสิตการศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครู ของนิสิตการศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอันดับแรก ได้แก่ การปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ( $PNI_{modified}=0.22$ ) รองลงมา ได้แก่ การใช้

กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ ( $PNI_{modified}=0.19$ ) และการเข้าถึงและการร่วมมือกับ  
ผู้ปกครองและชุมชน ( $PNI_{modified}=0.19$ ) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครู

| ภาวะผู้นำครู                                                  | $PNI_{modified}$ | ลำดับ |
|---------------------------------------------------------------|------------------|-------|
| 1. วัฒนธรรมความร่วมมือ                                        | 0.15             | -     |
| 2. การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้               | 0.19             | 2     |
| 3. การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ                        | 0.17             | -     |
| 4. การปรับปรุงการเรียนการสอนและการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน | 0.22             | 1     |
| 5. การใช้การประเมินผลและข้อมูลโรงเรียน                        | 0.17             | -     |
| 6. การเข้าถึงและการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน                | 0.19             | 2     |
| 7. การสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีวิชาชีพ          | 0.17             | -     |

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบสภาพที่ควรจะเป็น และสภาพที่เป็นจริงของภาวะผู้นำครู

| ภาวะผู้นำครู                                                                                            | สภาพที่ควรจะเป็น |      |           | สภาพที่เป็นจริง |      |       | $PNI_{modified}$ |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|------|-----------|-----------------|------|-------|------------------|
|                                                                                                         | M                | S    | แปลผล     | M               | S    | แปลผล |                  |
| 1. วัฒนธรรมความร่วมมือ                                                                                  | 4.60             | 0.58 | มากที่สุด | 3.98            | 0.48 | มาก   | 0.15             |
| 1.1 นิสิตสามารถใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อแก้ปัญหา ตัดสินใจ และจัดการกับความขัดแย้ง | 4.59             | 0.64 | มากที่สุด | 3.98            | 0.78 | มาก   | 0.15             |
| 1.2 นิสิตมีทักษะในการฟัง                                                                                | 4.60             | 0.64 | มากที่สุด | 4.05            | 0.71 | มาก   | 0.14             |
| 1.3 นิสิตมีทักษะในการนำเสนอความคิดและการอภิปราย                                                         | 4.54             | 0.71 | มากที่สุด | 3.77            | 0.72 | มาก   | 0.20             |
| 1.4 นิสิตทราบว่าตนเองและเพื่อนต้องทำอะไร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน                                 | 4.59             | 0.68 | มากที่สุด | 3.94            | 0.67 | มาก   | 0.17             |
| 1.5 นิสิตสามารถสร้างความไว้วางใจให้กับเพื่อน                                                            | 4.59             | 0.65 | มากที่สุด | 4.12            | 0.68 | มาก   | 0.12             |
| 1.6 นิสิตมีทักษะในการอำนวยความสะดวกในการทำงานกลุ่ม                                                      | 4.58             | 0.65 | มากที่สุด | 4.04            | 0.66 | มาก   | 0.14             |
| 1.7 นิสิตมุ่งมั่นจะสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ                                                             | 4.58             | 0.72 | มากที่สุด | 3.98            | 0.66 | มาก   | 0.15             |
| 1.8 นิสิตเข้าใจความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรมของเพื่อน                                                   | 4.61             | 0.66 | มากที่สุด | 4.03            | 0.71 | มาก   | 0.14             |
| 2. การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้                                                         | 4.58             | 0.58 | มากที่สุด | 3.87            | 0.57 | มาก   | 0.19             |
| 2.1 นิสิตสามารถช่วยแนะนำวิธีการปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน                                           | 4.62             | 0.66 | มากที่สุด | 4.01            | 0.68 | มาก   | 0.15             |

ตารางที่ 2 (ต่อ)

| ภาวะผู้นำครู                                                                                                                                                            | สภาพที่ควรจะเป็น |      |           | สภาพที่เป็นจริง |      |       | PNI <sub>modified</sub> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|------|-----------|-----------------|------|-------|-------------------------|
|                                                                                                                                                                         | M                | S    | แปลผล     | M               | S    | แปลผล |                         |
| 2.2 นิสิตสามารถวิเคราะห์ลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียน                                                                                                                    | 4.64             | 0.62 | มากที่สุด | 3.89            | 0.72 | มาก   | 0.19                    |
| 2.3 นิสิตสามารถประยุกต์ใช้ผลการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน                                                                                | 4.61             | 0.64 | มากที่สุด | 3.93            | 0.71 | มาก   | 0.17                    |
| 2.4 นิสิตสามารถช่วยเพื่อนในการวิจัยประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับการศึกษา                                                                                                     | 4.56             | 0.66 | มากที่สุด | 3.74            | 0.83 | มาก   | 0.22                    |
| 2.5 นิสิตสามารถแนะนำเพื่อนในการสังเคราะห์ข้อมูลจากห้องเรียน เพื่อใช้ในการปรับปรุงการสอน                                                                                 | 4.48             | 0.74 | มาก       | 3.74            | 0.74 | มาก   | 0.20                    |
| 3. การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ                                                                                                                                  | 4.60             | 0.57 | มากที่สุด | 3.94            | 0.54 | มาก   | 0.17                    |
| 3.1 นิสิตสามารถร่วมมือกับผู้อื่นในการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน                                                                                                           | 4.60             | 0.66 | มากที่สุด | 4.00            | 0.71 | มาก   | 0.15                    |
| 3.2 นิสิตสามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และการทำงาน                                                                                                                     | 4.67             | 0.59 | มากที่สุด | 3.96            | 0.75 | มาก   | 0.18                    |
| 3.3 นิสิตสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนหรือครูพี่เลี้ยงในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน | 4.62             | 0.66 | มากที่สุด | 4.08            | 0.71 | มาก   | 0.13                    |
| 3.4 นิสิตช่วยให้เพื่อนทำงานเป็นทีมได้                                                                                                                                   | 4.63             | 0.65 | มากที่สุด | 4.12            | 0.69 | มาก   | 0.12                    |
| 3.5 นิสิตใช้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาแนวใหม่ เศรษฐกิจ และแนวโน้มทางสังคม ในการวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง                                                                   | 4.50             | 0.70 | มาก       | 3.73            | 0.80 | มาก   | 0.21                    |
| 3.6 นิสิตให้ข้อเสนอแนะแก่เพื่อน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียน                                                                                          | 4.57             | 0.67 | มากที่สุด | 3.79            | 0.74 | มาก   | 0.20                    |
| 4. การปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ                                                                                                       | 4.45             | 0.69 | มาก       | 3.66            | 0.64 | มาก   | 0.22                    |
| 4.1 นิสิตสามารถเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลในระดับชั้นเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน                                                                      | 4.61             | 0.66 | มากที่สุด | 3.96            | 0.67 | มาก   | 0.16                    |

## ตารางที่ 2 (ต่อ)

| ภาวะผู้นำครู                                                                                                                        | สภาพที่ควรจะเป็น |      |           | สภาพที่เป็นจริง |      |         | PNI <sub>modified</sub> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|------|-----------|-----------------|------|---------|-------------------------|
|                                                                                                                                     | M                | S    | แปลผล     | M               | S    | แปลผล   |                         |
| 4.2 นิสิตสามารถเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลในระดับโรงเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน                                   | 4.43             | 0.77 | มาก       | 3.56            | 0.88 | มาก     | 0.25                    |
| 4.3 นิสิตสามารถร่วมวางแผนปรับปรุงหลักสูตร โดยใช้ข้อมูลในระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียน                                              | 4.30             | 0.88 | มาก       | 3.46            | 0.95 | ปานกลาง | 0.24                    |
| 4.4 นิสิตสามารถเป็นที่ปรึกษาในการพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญและความรู้ให้แก่เพื่อน                                                      | 4.44             | 0.73 | มาก       | 3.65            | 0.75 | มาก     | 0.22                    |
| 5. การใช้การประเมินผลและข้อมูลโรงเรียน                                                                                              | 4.51             | 0.59 | มากที่สุด | 3.86            | 0.58 | มาก     | 0.17                    |
| 5.1 นิสิตสามารถแนะนำเพื่อนร่วมงานให้ใช้เครื่องมือในการประเมินผลที่หลากหลาย                                                          | 4.43             | 0.69 | มาก       | 3.68            | 0.78 | มาก     | 0.20                    |
| 5.2 นิสิตสามารถร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานในการออกแบบการประเมินผล การให้คะแนน และการนำข้อมูลที่ได้ปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน        | 4.50             | 0.65 | มาก       | 3.81            | 0.79 | มาก     | 0.18                    |
| 5.3 นิสิตสามารถสร้างบรรยากาศความไว้วางใจในการสนทนากับเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียน                             | 4.59             | 0.64 | มากที่สุด | 4.04            | 0.67 | มาก     | 0.13                    |
| 5.4 นิสิตสามารถร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานในการใช้ผลการประเมินเพื่อเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอน                                      | 4.52             | 0.69 | มากที่สุด | 3.89            | 0.69 | มาก     | 0.16                    |
| 6. การเข้าถึงและการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน                                                                                      | 4.51             | 0.64 | มากที่สุด | 3.78            | 0.69 | มาก     | 0.19                    |
| 6.1 นิสิตใช้ความรู้ด้านความแตกต่างของภูมิหลัง วัฒนธรรม และภาษาในแต่ละชุมชน เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน/ผู้ปกครองนักเรียน | 4.48             | 0.69 | มาก       | 3.77            | 0.85 | มาก     | 0.19                    |
| 6.2 นิสิตมีวิธีการสื่อสารในการสร้างความร่วมมือกับชุมชน/ผู้ปกครองนักเรียน                                                            | 4.52             | 0.70 | มากที่สุด | 3.70            | 0.82 | มาก     | 0.22                    |
| 6.3 นิสิตเข้าใจความต้องการที่หลากหลายของคนในชุมชน/ผู้ปกครองนักเรียน                                                                 | 4.48             | 0.75 | มาก       | 3.76            | 0.79 | มาก     | 0.19                    |

ตารางที่ 2 (ต่อ)

| ภาวะผู้นำครู                                                                                                                | สภาพที่ควรจะเป็น |      |           | สภาพที่เป็นจริง |      |       | PNI <sub>modified</sub> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|------|-----------|-----------------|------|-------|-------------------------|
|                                                                                                                             | M                | S    | แปลผล     | M               | S    | แปลผล |                         |
| 6.4 นิสิตสามารถทำงานร่วมกับชุมชน/ผู้ปกครองนักเรียน ในการพัฒนานักเรียนได้                                                    | 4.55             | 0.67 | มากที่สุด | 3.84            | 0.81 | มาก   | 0.18                    |
| 7. การสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีวิชาชีพ                                                                        | 4.57             | 0.61 | มากที่สุด | 3.90            | 0.65 | มาก   | 0.17                    |
| 7.1 นิสิตแบ่งปันข้อมูลกับเพื่อนหรือครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน | 4.60             | 0.65 | มากที่สุด | 3.98            | 0.75 | มาก   | 0.16                    |
| 7.2 นิสิตร่วมมือกับเพื่อนหรือครูพี่เลี้ยง ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน                       | 4.62             | 0.65 | มากที่สุด | 4.07            | 0.71 | มาก   | 0.13                    |
| 7.3 นิสิตสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ในชุมชนใกล้เคียงโรงเรียน                                                         | 4.52             | 0.69 | มากที่สุด | 3.64            | 0.96 | มาก   | 0.24                    |
| 7.4 นิสิตสนับสนุนให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ/อาชีพในอนาคต นอกเหนือจากการเรียนการสอนปกติในชั้นเรียน                  | 4.53             | 0.72 | มากที่สุด | 3.90            | 0.84 | มาก   | 0.16                    |

2. ผลการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครู ของนิสิตการศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามคณะ และประเภทของโรงเรียน

ผลการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครู ของนิสิตการศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามคณะ และประเภทของโรงเรียน พบว่า นิสิตที่เรียนในคณะต่างกันมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านวัฒนธรรมความร่วมมือ การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ การปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การใช้การประเมินผลและข้อมูลโรงเรียน การเข้าถึงและร่วมมือกับผู้ปกครอง และการสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีวิชาชีพ รวม 6 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พบวานิสิตที่เรียนในคณะต่างกันมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 3 จึงเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ดังตารางที่ 4 โดยผลการเปรียบเทียบพบวานิสิตคณะมนุษยศาสตร์มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้มากกว่านิสิตคณะวิทยาศาสตร์ และนิสิตคณะศิลปศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนการเปรียบเทียบตามโรงเรียนที่ฝึกปฏิบัติการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำแนกเป็นโรงเรียนสาธิต โรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนเอกชน พบวานิสิตที่ฝึกปฏิบัติการสอนและฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนต่างประเภทกัน มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูทั้ง 7 ด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 3

**ตารางที่ 3** การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย  $PNI_{modified}$  จำแนกตามคณะ และประเภทโรงเรียน

| ภาวะผู้นำครู                                               | คณะ    |      | ประเภทโรงเรียน |      |
|------------------------------------------------------------|--------|------|----------------|------|
|                                                            | F      | p    | F              | p    |
| 1. วัฒนธรรมความร่วมมือ                                     | 1.438  | .215 | .690           | .503 |
| 2. การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้            | 3.267* | .008 | .685           | .506 |
| 3. การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ                     | 1.666  | .147 | .125           | .883 |
| 4. การปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน | 1.285  | .274 | .514           | .599 |
| 5. การใช้การประเมินผลและข้อมูลโรงเรียน                     | .284   | .921 | .453           | .637 |
| 6. การเข้าถึงและการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน             | 1.253  | .288 | 1.099          | .336 |
| 7. การสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีวิชาชีพ       | .351   | .881 | .504           | .605 |

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**ตารางที่ 4** ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย  $PNI_{modified}$  ด้านการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ ของนิสิตต่างคณะ

| คณะ            | ค่าเฉลี่ย | มนุษยศาสตร์ | วิทยาศาสตร์ | ศิลปกรรมศาสตร์ | ศึกษาศาสตร์ | สังคมศาสตร์ |
|----------------|-----------|-------------|-------------|----------------|-------------|-------------|
| มนุษยศาสตร์    | .362      | -           | .189*       | .268*          | .073        | .048        |
| วิทยาศาสตร์    | .173      |             | -           | .079           | -.116       | -.141       |
| ศิลปกรรมศาสตร์ | .094      |             |             | -              | -.195       | -.220       |
| ศึกษาศาสตร์    | .289      |             |             |                | -           | -.025       |
| สังคมศาสตร์    | .314      |             |             |                |             | -           |

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

## อภิปรายผล

1. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูของนิสิตการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อันดับแรก ได้แก่ “การปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน” สูงกว่าภาวะผู้นำครูด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่สะท้อนจากการสัมภาษณ์หลังฝึกปฏิบัติการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งพบว่านิสิตประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน อาทิ ปัญหาในการควบคุมชั้นเรียน การจัดกิจกรรมที่หลากหลายสำหรับนักเรียนที่มีความแตกต่าง การสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การจัดการด้านเวลา การจัดเตรียมสื่อและเทคโนโลยี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Siriwattanaatirakun (2011) ที่พบว่าครูต้องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับที่ทำการสอน และต้องการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์งาน (Task Analysis) ในระดับมากที่สุด โดยมากกว่า

ประเด็นอื่น ๆ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Montreewong & Thawinkarn (2017) ซึ่งศึกษาพบว่าครูในโรงเรียนมาตรฐานสากลมีภาวะผู้นำครูอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่พบว่ามีมากที่สุดคือ “การเป็นแบบอย่างทางการสอน”

ทั้งนี้ ผลการเปรียบเทียบไม่พบความแตกต่างระหว่างนิสิตที่มีคณะและประเภทโรงเรียนที่ปฏิบัติการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพต่างกัน แสดงว่าภาวะผู้นำครูด้านนี้เป็นความต้องการจำเป็นของทุกฝ่าย และเมื่อพิจารณารายการย่อยพบว่าประเด็น “ความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลในระดับโรงเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน” เป็นประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมา ได้แก่ประเด็น “ความสามารถร่วมวางแผนปรับปรุงหลักสูตร โดยใช้ข้อมูลในระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียน” ซึ่งข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่ายังมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลทั้งระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียนในการปรับปรุงการเรียนและการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครู ด้านการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้นิสิตต่างคณะ มีความแตกต่างกัน ส่วนหนึ่งน่าจะเนื่องจากรายวิชาวิจัยทางการศึกษา หมวดวิชาชีพครู แบ่งการจัดการเรียนการสอนหลายกลุ่มโดยผู้สอนหลายคน และส่วนหนึ่งน่าจะเนื่องจากคณะร่วมผลิตแต่ละคณะมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางสาขาวิชาเอกด้วยจำนวนและความเข้มข้นในการสอนที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ คุณลักษณะย่อยของภาวะผู้นำด้านนี้ ประกอบด้วยความสามารถเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลในระดับชั้นเรียนและโรงเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน แล้วใช้ข้อมูลมาร่วมวางแผนปรับปรุงหลักสูตร ตลอดจนสามารถเป็นที่ปรึกษาให้แก่เพื่อนได้ อันเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นครู สอดคล้องกับโดยงานวิจัยของ Charoontham (2019) ซึ่งพบว่าปัจจัยที่มีน้ำหนักความสำคัญส่งผลกระทบต่อคุณภาพงานวิจัยในชั้นเรียนมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ “การกำหนดนโยบาย กลยุทธ์และการวางแผนการวิจัยในชั้นเรียน” นอกจากนี้งานวิจัยของ Siriwattanaatirakun (2011) พบว่าข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาครูที่ครูเสนอมากที่สุดคือควรมีการอบรมให้ความรู้และแนะแนวทางในการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครูทุกระดับ

### ข้อเสนอแนะ

1. คณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพครูให้กับนิสิต การศึกษาบัณฑิตจากทุกคณะ ควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้นิสิตให้ผู้เรียน ให้กับนิสิตระหว่างฝึกปฏิบัติการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยควรเสริมความสามารถของนิสิตในการใช้ข้อมูลทั้งระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้นิสิตของผู้เรียน

2. ควรเสริมความรู้ด้านการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้นิสิตการศึกษาศาสตรบัณฑิต และผู้รับผิดชอบรายวิชาวิจัยทางการศึกษาคควรควบคุมมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนโดยผู้สอนที่หลากหลาย นอกจากนี้คณะร่วมผลิตบัณฑิต ควรพิจารณาความเหมาะสมของจำนวนรายวิชาหรือความเข้มข้นในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางสาขาวิชาเอก เพื่อให้ให้นิสิตตระหนักในความสำคัญของการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้นิสิต สามารถทำวิจัยได้ และสามารถช่วยเหลือแนะนำเพื่อนในการทำวิจัยและใช้ข้อมูลจากการวิจัยในการปรับปรุงการสอนได้

### References

- Chaidam, W., & Kammantakhun, W. (2016). khwāmsamphan rawāng phāwa phū nam khru kap kādamnoen ngān rabop dūlāe chuailūa nakriān khōng khru nai rōngriān sangkat samnakngān khēt phūnthī kāsukṣā matthayommasukṣā khēt yīsipchēt [The relationship between teacher leadership and operating system and assist student of teachers under the office of secondary educational service area 27]. **Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University**. 13(60), 99-110.
- Charoontham, O. (2019). patchai thī song phon tō khunnaphāp ngānwichai nai chan riān tām kānraprū khōng phubōrihān rōngriān prathom sukṣā sangkat samnakngān khana kammakān kāsukṣā naphūn thān [Factors effecting on quality of classroom action research according to perception of primary school administrators under the office of the basic education commission]. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University**. 13(1), 190-201.
- Harris, A. & Muijs D. (2003). **Teacher Leadership: principles and practice**. UK: Institute of Education, University of Warwick.
- Kanchanawasi, S., Pityanan, T., & Sisukho, D. (2516). **kānlūk chai sathiti thī moṣom samrap kānwichai** [Choosing the Right Statistical Test for Research]. (7<sup>th</sup> ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Leelahakorn, P., Ekpetch, C. & Charurnsuk, B. (2015). phāwa phū nam khru rōngriān matthayommasukṣā sangkat samnakngān khana kammakān kāsukṣā naphūn thān nai phāk tai tōn bon [Teacher leadership in secondary schools under the office of the basic education commission in upper southern region]. **Journal of Education Thaksin University**. 15(1), 95-110.
- Montreewong, T. & Thawinkarn, D. (2017). kān wikhrō ‘ongprakōp choeng yūnyan phāwa phū nam khru nai rōngriān māttrathān sākon khōng samnakngān khēt phūnthī kāsukṣā matthayommasukṣā khēt yīsippāet [A confirmatory factor analysis of teacher leadership in world-class standard school under the office of secondary educational service area 28]. **Academic Services Journal, Prince of Songkla University**, 28(2), 10-22.
- Phuttanatein, S., & Buasuwan, P. (2009). tuā bāep khwāmsāmāt thāng phāwa phū nam khru nai sathān suksākhan phūnthān [Model of teacher leadership capacity in basic educational institutions]. **Kasetsart Journal: Social Sciences**. 30(2), 130-142.

- Siriwattanaatirakun, A. (2011). *khwām̄tōngkān phatthanā ton‘ēng khōnḡ khrū nai sathan̄ suksākhān phūnthān̄ sangkat samnakngān khēt phūnthī kān prathom suksā song khlā khēt sōng* [The Need of Self Development of Teachers in Basic Schools Affiliated to Office of Songkhla Primary Education Region 2]. Songkhla: Thaksin University
- Teacher Leadership Exploratory Consortium. (2008). **Teacher Leader Model Standards**. Retrieved from [https://www.ets.org/s/education\\_topics/teaching\\_quality/pdf/teacher\\_leader\\_model\\_standards.pdf](https://www.ets.org/s/education_topics/teaching_quality/pdf/teacher_leader_model_standards.pdf)